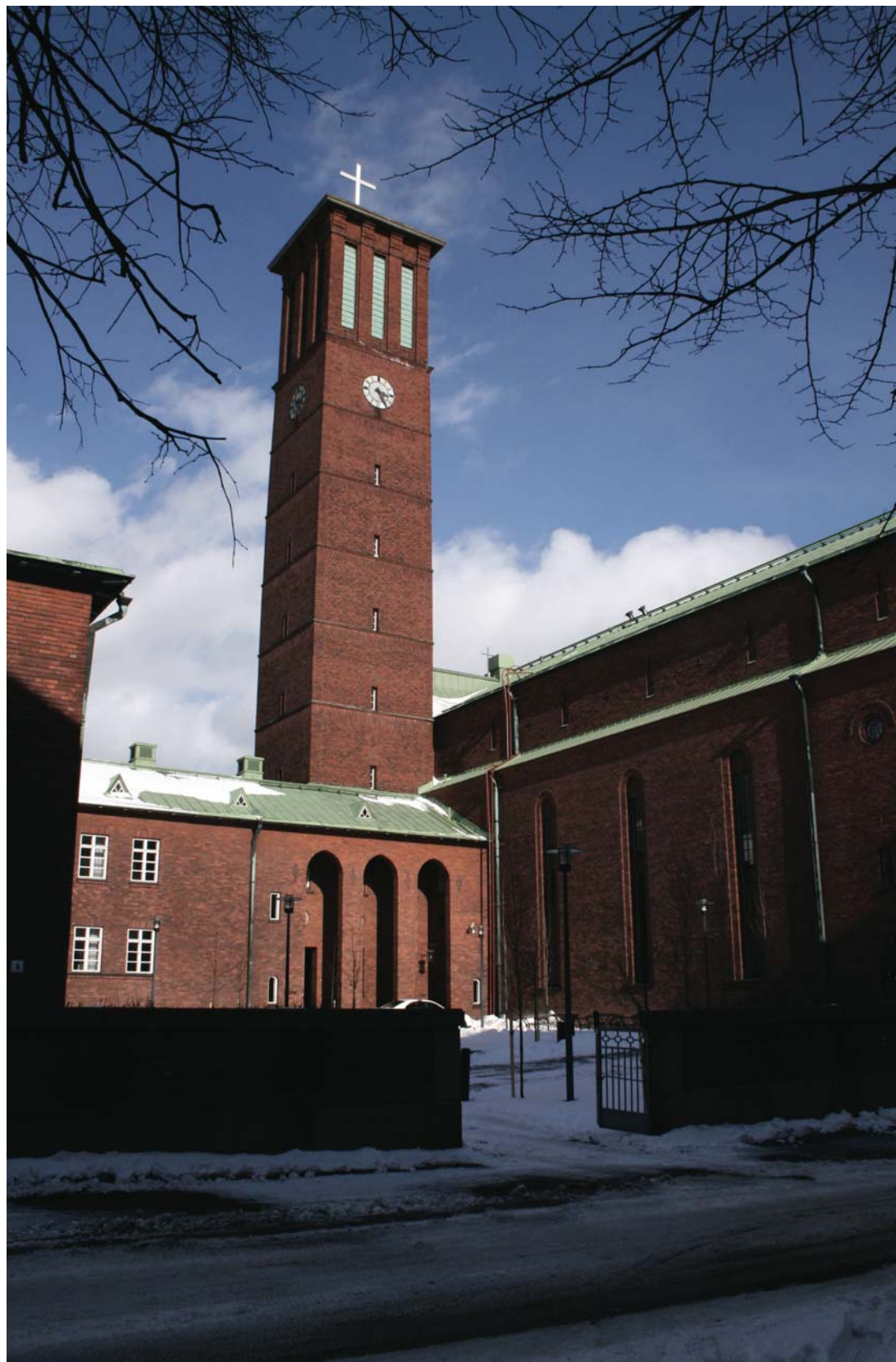

Kirkon ulkoasu

Kirkon ulkomateriaali

Paavalinkirkon seinien muuraustyöt etenivät ripeästi. Mutta lähes miljoonan tiilen muuraaminen vaati paljon työtä ja vaivaa.

Kymmenet naiset kantoivat tiiliä selässään telinkejä pitkin niitä odottaville muurareille. Aluksi kantaminen oli helppoa, mutta vaikeutui seinien noustessa korkeuksiin. Tiili painoi runsaat kolme kiloa, vahvimmillä naisilla saattoi olla kantamuksessa 15 tiiltä, joten painoa tuli yhteensä 45 kiloa. Yhtään helpompaa ei ollut myöskään laastin kantaminen, jota raahattiin ämpäreillä ja erilaisilla astioilla muurareille. Muurarit tekivät kirkon seinää muuraten tiilet ristilimityksellä eläväksi pinnaksi.

Paavalinkirkko uudistettiin täydellisesti vuosina 2003–2004 ja pyrittiin palauttamaan alkuperäiseen asuunsa. Remontin yhteydessä huomattiin, että ulkoseinissä olevat 70 vuotta vanhat tiilet olivat säilyneet hyvin. Niissä oli tosin pieniä pintavaurioita, kuoppia ja rosoja, mutta tiiltä sisus oli terve. Niihin ei koskettu, ne jätettiin sen hetkiseen kuntoonsa. Alkuperäisestä kirkon rakennustapalosteesta selviää, että tiiltä tuli olla parhaita mahdollisia laadultaan ja että ne tuli tila aikansa arvos-

tetuimmilta tiilivalmistajilta.

Alkuaan arkkitehti Liljeqvist suunnitteli kirkon ulkopinnaksi vaaleaksi rapatun seinäpinnan. Tuon väri oli siihen aikaan tavallinen julkisten rakennusten seinämateriaali. Myös kirkkoa vastapäätä olevat rakennukset olivat väriltään vaaleaksi rapattuja. Näin alueesta olisi muodostunut kauttaaltaan yhtenäinen vaaleasävyinen työväenasunto-alue, keskuksena kirkko. Kirkon pinta on kuitenkin punatiilestä.

Miksi kirkon ulkopinnaksi valittiin aikanaan punatiili?

Kirkon suunnittelusta vastaava palkintoraati piti vaaleaa väriä liian mitättömänä ja vaisuna. Värikyksen piti olla rajumpi ja herättää kiinnostusta. Sen tuli myös erottua selkeästi ympäristöstään. Kirkon tehtävänä on edustaa pysyviä, ikuisia arvoja.

Tiili oli sopiva rakennusmateriaali, koska se on kestävämpi kuin rappaus. Rappaus rapistuu, tiili kestää. Saattoipa myös aatteella olla oma merkityksensä. Kirkon ympärillä asui pääosin työväestöä, jolle punaväri oli tärkeä. Punainen tiili sopi mainiosti "duunarien" oman kirkon väriksi.

Kirkon sisätilat

Kirkkosali

Paavalinkirkko yllättää. Sen ulkonainen asu ja kirkkosalin sisätila ovat toistensa vastakohtia.

"Onpa vaikuttava, koskettava ja valoisa sisätila". "Yksinkertaisuudessaan kaunis", toteavat ensiker-
taa kirkossa vierailevat.

Kirkkosali on suuri. Katto on holvattu tynnyri-
holvilla ja muodoltaan sali on basilikatyypinen. Basilika on vanha, varhaiskristillinen kirkkotyyppi, jonka pohjamuoto on suorakulmainen ja joka jaetaan tavallisesti pitkittäin kolmeen osaan, "laivaan". Näistä keskimäinen osa, keskilaiva, on muita korkeampi ja siitä valo pääsee tulvimaan kirkkosaliin. Kirkon itäpäädyssä on kaarimaisena alttari-eli kuoriossa.

Kirkkosalin pääosan, keskilaivan muodostaa korkea, leveä ja ilmava sisätila. Sivulaivat löytyvät kirkkosalin molemmilta puolilta, mutta ne ovat seinään kaivettuja pylväiden kannattamia sivukäytäviä. Vanhastaan kirkkojen alttariosa on sijoitettu kirkon itäpäätyyn, koska se on auringonnousun, elämän ja Kristuksen saapumisen ilmansuunta. Näin on myös Paavalinkirkossa. Alttariosan, kuorin eteläsivulla on korkea, kapea ikkuna, josta valo tulvii aamupäivisin kirkon alttarille.

Simpukka ja helmi

Paavalinkirkon koristeaiheet liittyvät luontoon. Niitä on kaksi ja ne hallitsevat kirkon sisätilaa, simpukka ja helmi. Kirkon pitkät seinät on koristeltu simpukka-aiheisilla valaisimilla. Simpukkaa kuvaava syvennys on kaivettu sisälle seinäpintaan. Simpukka-aiheisia valaisimia löytyy kaikkiaan kahdeksan kappaletta.

Helmeä puolestaan löytyy alttariosan kaiteesta. Niitä on yhteensä 22.

Miksi simpukka ja helmi?

Ehkä siksi, että simpukka ja helmi liittyvät yhteen.

Simpukkaeläin kuuluu nilviäisten ryhmään ja tunnetaan koko Suomessa. Simpukoilla on kaksiosainen kuori ja kuoripuoliskojen sisäpuolella on itse simpukan ruumis ja jalka. Siinä on tavallisesti kaksi voimakasta lihasta, jotka pitävät simpukan puoliskoita kiinni. Tuo voima on niin suuri, että normaalioloissa paljain käsin on mahdotonta avata elävän simpukan kuoria.

Liikkuessaan eteenpäin simpukka avaa kuorensa ja työntää jalkansa pohjaan ja liikuttaa itseään eteenpäin. Joskus saattaa sattua, että simpukan kuorien väliin simpukan ruumiiseen joutuu hiekanmuru. Se saattaa alkaa kapseloitua ja vähitellen siitä muodostuu helmi.

Kirkossa simpukkaa ja helmeä käytetään uskon salaisuuden ja taivasten valtakunnan vertauskuvana.

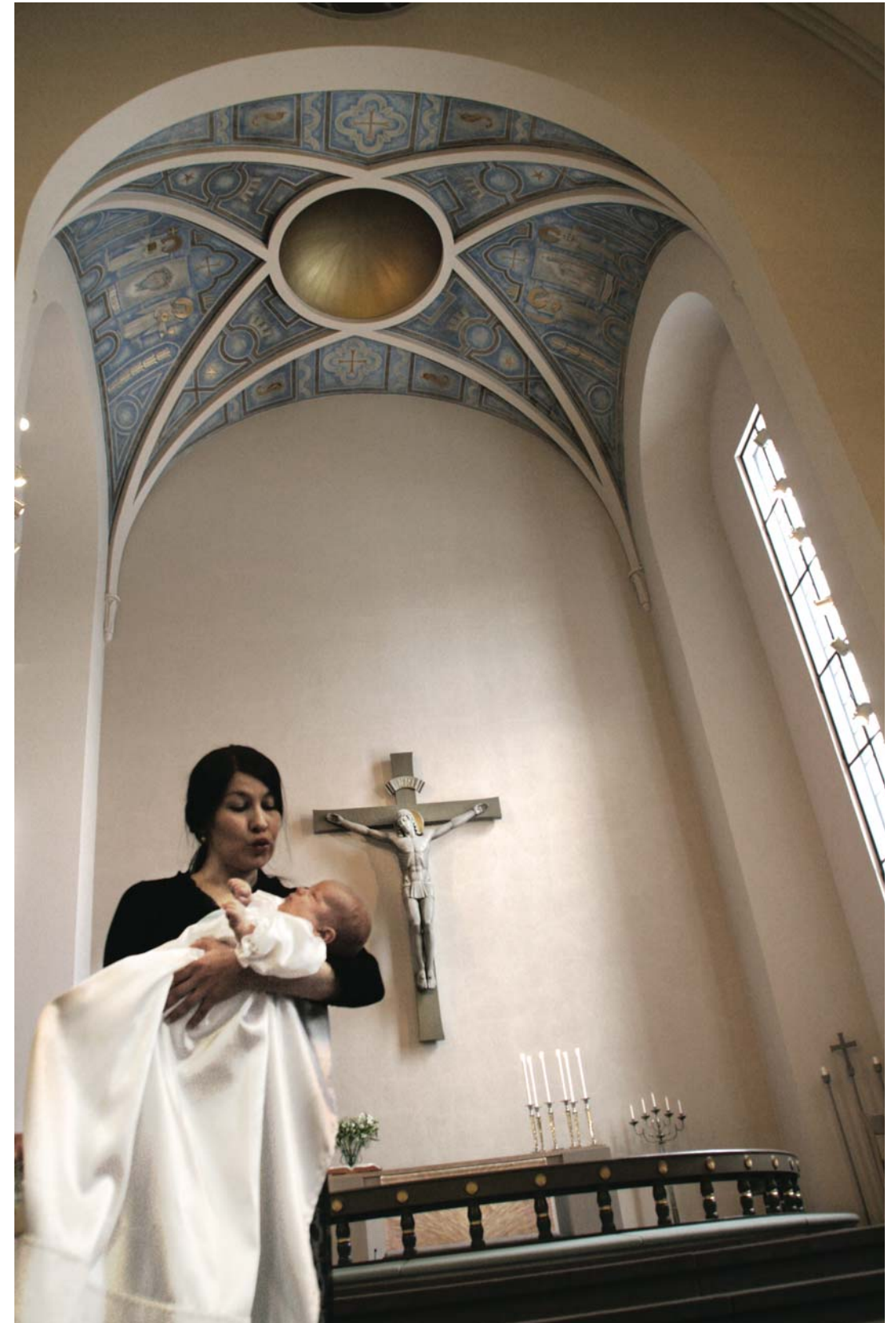
Vanhan uskomuksen mukaan simpukka salpaa kuorensa kiinni talviajaksi vahvalla kalkkilaastilla. Kun kevään tullessa vedet lämpenevät eläin murttaa heikentyneen laastin ja kuoret avautuvat jälleen. Tämä tapahtuma on liitetty kuolleista ylösnousemuksen vertauskuvaksi.

Helmeä on pidetty perinteisesti kauneuden vertauskuvana. Kristinuskossa se kuvaa sitä hyvää ja kaunista, mikä taivasten valtakunnan mukana tuli ihmisten keskelle. Helmen löytyminen voi olla sen etsijälle suuri ilo. Samalla tavalla usko, taivasten valtakunnan todeksi tuleminen ihmisen elämässä, voi olla suuri ilo.

Värit ja maalaukset

Taiteilija **Antti Salmenlinna** suunnitteli Paavalinkirkon sisätilojen värit. Hänen ajatuksena oli johdattaa kirkossakävijä vuosisatoja vanhaan barokkiajan värimaailmaan. Kirkkosalin yleisvärinä olivat harmaan eri sävyt. Musta alttariportti ja patterien maalatut suojat ja lyhdyt loivat vastakohtaisuutta. Ylellinen punainen kolmekymmentä metrin matto toi runsauden tuntua tilaan.

Salmenlinna suunnitteli myös pääosan kirkon maalauskoristelusta, kuten kirkon holvimaalaukset, helmiaiheet ja lasimaalaukset.

Alttariholvi

Korkean alttariholvin maalaus oli vähällä jäädä tekemättä. Vaikka holviin oli pystytetty telineet, ei "taiteilijan pää kestänyt" kiipeämistä ylös holviin maalaamaan. Korkean paikan kammo oli ylivoimainen.

Apuun tuli koristemaalari **Ilmari Manninen**, jonka päätä ei huipannut. Hän kiipesi korkealle katonrajaan kuoriholviin nostetuille telineille. Kerrotaan, että Salmenlinna seiso i alhaalla kirkon lattialla ja huuteli ohjeitaan Manniselle. Niitä noudattaen Manninen maalasi kuoriholvin freskon.

Kupolin tähtiho lvi

Kirkon kupoli kuvastaa taivasta ja sen värimaailman muodostavat sinisen, kullan ja ruskean eri sävyt. Koristeita on runsaasti. Kupolin keskuksessa on helmi. Katosta löytyy useita enkeleitä, joiden käsissä on erilaisia esineitä: miekka, Suomen lippu, palmunlelvä, kyyhkynen, vihkiristi ja ehtoollisvälineet. Enkelien väliin on maalattu Kristus ja sana INRI. Lyhenne tulee Jeesuksen kreikankielisten sanojen alkukirjaimista. Tämä kuva on muutenkin mielenkiintoinen, sillä se on tehty ilman käsiä, "käsittätehty". Tällaisena käsittätehtynä kuvana pidetään maalausta, jonka aihe syntyi Jeesuksen kääreliinasta, johon oli jäänyt hänen kasvojensa kuva.

Kupolin tähtiho lvis sa on muitakin kiinnostavia kuvia, kuten kaloja, kirkko, tähtiä, liekkiä ja kruunu. Väreillä ja kuvilla on kaikilla omat merkityksensä. Esimerkiksi koko kupolia peittävä sininen väri kuvaa taivasta ja siihen maalattu kruunu on palkinto uskollisuudesta, lupaus ikuisuudesta.

Jumalan Karitsa fresko

Manninen sai toisenkin merkittävän tehtävän. Kirkon suunnittelijan arkkitehti Liljeqvistin mielestä kirkkosali oli jotenkin liian pelkistetty. Hän pyysi Ilmari Mannista suunnittelemaan ja maalaamaan alttarikaaren yläosaan kirkkosalin puolelle tilaan sopivan teoksen. Syntyi Jumalan Karitsa teos. Se on maalaustekniikaltaan fresko, maalattu suoraan märän rappauksen päälle. Kuvan aiheena on Suomen lippua kantava karitsa. Aihe tulee suoraan raamatusta. Se kuvaa Jeesusta Jumalan karitsana, joka ottaa pois maailman synnin.

Antti Emil Salmenlinna

(1897–1968) oli suomalainen kuvataiteilija ja sisustusarkkitehti, joka suunnitteli myös vaakunoita. Hän teki useita kirkkojen sisustus-suunnitelmia. Tunnetuin hänen suunnittelemansa tunnus on Suomen poliisin tunnuskuva.

Saarnatuoli

Keitä kuvaavat saarnatuolia koristavat neljä puista mieshahmoa? Ne ovat Raamatun evankeliumien kirjoittajien **Matteuksen, Markuksen, Luukkaan ja Johanneksen** kuvat. Näillä miehillä on kullakin oma vertauskuvansa, joka saa alkunsa kunkin evankeliumin alkuluvuista. Matteusta kuvataan usein enkelinä tai siivekkäänä ihmisenä, koska hän kertoo Jeesuksen sukupuusta. Markus on kuin ärjyvä leijona, joka karjuu erämaasta. Härkä liittyy Luukkaaseen, joka kertoo uhritoimituksesta. Johannes on uljas kotka, koska hän kertoo sanasta, joka oli Jumalan luona. Saarnatuolin evankelistat seisovat näiden eläinhahmojen päällä.

Pelikaani

Miten Paavalinkirkkoon saarnatuolin katon päälle on eksynyt pelikaani, tällainen Suomessa harvinainen ja tuntematon lintulaji?

Pelikaanit pesivät ja eleivät eteläisen Euroopan kosteikkoalueilla. Niiden pääravintoa ovat kalat, joiden pyydystämiseen ne ovat kehittäneet oivan saalistustavan. Linnut uivat matalassa vedessä laajana kaarena ja ajavat kalaparvea edellään kohti rantaa. Sitten ne keräävät kaloja nokan alla riippuvaan venyvään kurkkupussiin. Siitä on sitten hyvä napsia kaloja itse tai kuljettaa niitä pesässä odot-

taville poikasille.

Ennen vanhaan ihmiset eivät tunteneet lintujen elintapoja yhtä tarkasti kuin tänään. He näkivät pelikaaniäidin tulevan pesälle ja alkavan ruokkia poikastaan panemalla nokkansa poikasen nokkaan. Saattoi aivan hyvin kuvitella, että äiti ruokki omaa poikasta omalla verellään.

Niinpä pelikaani otettiin Jeesuksen vertauskuvaksi. Samalla tavalla kuin pelikaani ravitsee omia poikasiaan, ravitsee myös Jeesus omiaan, oppilaitaan ja seurakuntaansa.

Gunnar Finne

Saarnatuolin koristelun teki taiteilija, kuvanveistäjä Gunnar Finne (1886–1952). Finne valmistui huonekaluarkkitehdiksi Helsingissä ja jatkoi opiskelujaan ulkomailla. Hän toimi opettajana Taideteollisuuskorkeakoulussa, teki runsaasti vaativia monumentaalitöitä ja osallistui myös Eduskuntatalon koristeluun. Finnestä tuli maan johtava mitalitaiteilija. Lisäksi hän teki paljon muotokuvia ja koristeellisia veistoksia, joista Paavalinkirkon saarnatuoli on esimerkki.

Altari ja ehtoollisvälineet

Kirkon keskeisin osa on alttari, koska se on ehtoollisenvieton paikka. Oikeastaan messu, ehtoollisjumalanpalvelus on syntynyt ehtoollisen ympärille. Se on saanut alkunsa ensimmäisestä ehtoollisen vietosta Jeesuksen ja hänen oppilaidensa kanssa kiirastorstai-iltana. Altтарin keskeinen merkitys korostuu nykyään siinäkin, että jumalanpalveluksessa alttarilla vietetään ainoastaan ehtoollinen. Muut messun osat toimitetaan kirkon etuosassa olevasta lukupulpetista ja saarnatuolista.

Paavalinkirkon alttari sijoitettiin kirkon itäpäätyyn seinään kiinni. Vuonna 1993 alttari irrotettiin seinästä ja sitä siirrettiin keskemmälle kirkon alttariosaa, kuoria. Samalla alttari uudistettiin ja sen kansi tehtiin ikivanhasta kalkkikivestä, jossa näkyy siellä täällä fossiileja. Taitava kivenhakkaaja kaiversi kanteen vihkimäristin kuvan. Ehtoollinen voi-

daan viettää siten, että ehtoollispöytä, alttari, jää seurakunnan ja messua johtavan papin väliin.

Ehtoollisvälineet

Nuori, lahjakas taiteilija **Henry Ericsson** (1898–1933) sai elämänsä mahdollisuuden. Barcelonan maailmannäyttelyssä (1929) haluttiin esiteltäväksi nuoren itsenäisen Suomen parhainta taiteellista osaamista. Ericsson oli tuohon aikaan Riihimäen lasimuseon taiteilija ja Suomen valtio tilasi häneltä näyttelyyn useita esineitä. Näistä tunnetuin on niin kutsuttu Barcelona-pokaali, joka oli Helsingin kaupungin lahja maailmannäyttelyn isäntäkaupungille. Samoin Ericsson suunnitteli kolme muuta kaiverrettua lasimaljaa sekä hopeamaljan, joka lahjoitettiin Suomen presidentin nimissä Espanjan kuninkaalle.

Suurta ihastusta maailmannäyttelyssä herättivät Ericssonin suunnittelemat kirkkohopeat, ehtoollisastiasto. Niitä ei kuitenkaan voitu jättää tai lahjoittaa Espanjaan vaan ehtoollisvälineet siirrettiin Suomeen. Niille löydettiin arvoisensa paikka; kalteudet lahjoitettiin juuri valmistuneeseen Paavalinkirkkoon Helsingin Vallilaan.

Kallisarvoista, käsintaottua hopeista taideverstas Taidon valmistamaa ehtoolliskalustoa säilytetään kirkon holvissa. Se otetaan käyttöön seurakunnan suurissa juhlissa, kuten piispan olleessa vierana tai kirkon muistojumalanpalveluksissa.

Aiheet

Ehtoollisvälineet ovat taidokasta hopeataontaa. Taonnan aiheet nousevat raamatusta.

Ehtoolliskannu

Ehtoolliskannuun on kuvattu tapahtumia, kaksi

Leipärasia

Leipärasian kannessa ovat kreikankielisten aakkosten ensimmäinen ja viimeinen kirjain alfa ja omega sekä viinirypäleterttu. Itse rasiaosan kehä muodostuu kahdeksasta osasta. Kuudessa osassa niistä kuvataan ehtoollisen asettamista: jalkojen pesua, Getsemanen puiston tapahtumia sekä kuvia itse ehtoollispöydän tapahtumista. Rasian juuriosassa ovat vihkiristi ja kristusmonogrammi.

Ehtoollisleipälautanen (pateeni)

Ehtoollisleipälautasessa ovat neljän evankelistan kreikankieliset nimet sekä karitsa ja risti, sekä kala ja viinirypäleterttu.

Tyyli

Ehtoollisvälineet edustavat tyyliään art deco -virtausta. Tyyli syntyi ensimmäisen ja toisen maailmansodan välisenä aikana ja se sai ilmauksensa

kohtausta Jeesuksen kärsimyksestä. Toisessa taonakuviossa kuvataan ristiinnaulitsemista ja toisessa ristiltä alasottamista. Kannun juuressa on kristusmonogrammi ja vihkiristi.

Ehtoollismalja (kalkki)

Ehtoollismaljan kirkkaaksi hiottu hopeapinnassa on erilaisia kristillisiä vertauskuvia kuten ankuri, tähti, viiniköynnös, sydän, risti, kastemalja sekä kristusmonogrammi. Kohokuvioiksi taotussa juuriosassa kuvataan ensimmäisen ehtoollisen jälkeisiä tapahtumia Getsemanen puistossa. Jeesus rukoulee, oppilaat nukkuvat. Sitten tulevat Jeesuksen pidätykseen liittyvät tapahtumat: Juudaksen suudelman Jeesukselle ja itse pidätystapahtuma.

muun muassa muotoilussa, kuvataiteissa, muodissa ja arkkitehtuurissa. Tyyliä on vaikea sanoittaa, mutta se viittaa vauhdikkaasti eteenpäin.

Tyylin piirteet näkyvät ehkä selvimmin eduskuntatalossa Helsingissä.

Ehtoollisvälineiden lisäksi Eriksson suunnitteli alttarille myös seitsemän hopeista kynttilänjalkaa. Altтарin molemmille puolille hankittiin viisihaaraiset kynttilänjalat.

Henry Erikssonin elämä päättyi traagisesti lokakuussa 1933. Taiteilija oli tulossa erään kirjailijaystävänsä syntymäpäiviltä. Ericssonin ohjaama auto suistui tieltä ja syöksyi Porvoonjokeen. Taiteilija, hänen vaimonsa ja kaikki muut kyydissä olleet menehtyivät.

Krusifiksi

Paavalinkirkon eittämätön keskus on alttariseinällä riippuva suurikokoinen puinen ristiinnaulittua Jeesusta esittävä veistos, krusifiksi. Se hallitsee alttariseinää ja vetää katseen puoleensa. Vielä tallella olevan kipsiluonnoksen mukaan veistoksen pituus on 2,45 metriä, hartioiden leveys 56 cm ja käsivarsien pituus 96 cm.

Krusifikseja kirkoissa on kahta päätyyppiä voitava Kristus ja kärsivä Kristus. Paavalinkirkon ristiinnaulittu edustaa kärsivää Kristusta. Jeesuksella on siinä orjantappurakruunu päässään ja pää on vaipunut alas. Kädet ovat koholla ja jalat on nauhattu toisiinsa kiinni. Veistos muistuttaa Jeesuksen elämän viimeisistä hetkistä ja kuvaa kristinuskon keskeistä salaisuutta, Jumalan rakkautta ihmistä kohtaan. Sanoman voi liittää Jeesuksen elämän viimeisiin hetkiin, kun hän kysyi: *”Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut.*

Heikki Laukkanen, Paavalin seurakunnan pitkäaikainen kappalainen, sai katsella tätä veistosta vuosikymmenet toimittaessaan jumalanpalveluksia Paavalinkirkossa. Katsellessaan Jeesuksen kasvoja, hän kertoi niiden ilmeen vaihdelleen hänen omien mielentilojensa mukaan. Joskus hänestä tuntui

kuin Jeesuksen ilme olisi ollut välinpitämätön, joskus taas tuli tunne, että hän rukoilee puolesta.

Suuren ristin yläosaan on lyöty poikittain lauta johon on kirjoitettu sana INRI. Tämä kertoo siitä Jeesuksen elämän hetkestä, kun Pontius Pilatus antoi ristiinnaulita hänet ja kirjoitutti nuo sanat. Sana INRI tulee kreikan kielellä kirjoitettujen neljän sanan ensimmäistä kirjaimista.

*’Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum’ =
Jeesus Kristus Juutalaisten Kuningas*

Elias Ilkka (1889–1968)

Elias Ilkka, Jalasjärveltä kotoisin olevan kuvanveistäjä sai tehtäväkseen Paavalinkirkon krusifiksin. Jo nuorena hän kävi taideteollisen keskuskoulun Helsingissä ja suoritti taideopintoja Pariisissa. Pari vuotta ennen Paavalinkirkon krusifiksin valmistumista taiteilija oli tullut Yhdysvalloista, jossa hän työskenteli neljä vuotta. Ilkasta tuli arvostettu kuvanveistäjä, jonka töitä on nähtävillä ympäri Suomea, muutamia myös Ateneumisissa Helsingissä.

Kirkkotekstiilit

Kirkkotilan tärkeä, näkyvä ja tunnelmaa luova sisustusmateriaali ovat kirkkotekstiilit. Niitä ovat alttarille ja saarnatuoliin pantavat liinat ja vaatteet sekä pappien jumalanpalvelusasusteet.

Alkuperäiset kirkon tekstiilit vuodelta 1931 suunnitteli tekstiilitaiteilija **Greta Skogster**. Kirkon peruskorjauksen yhteydessä (2003–2004) otettiin kuitenkin käyttöön kokonaan uudet ja erityyppiset uudistettuun kirkkoon sopivat kirkkotekstiilit. Ne suunnitteli ja teki omin käsin tekstiilitaiteilija **Helena Vaari**.

Helena Vaarin suunnittelemaa kirkkotekstiilejä on kaikkiaan neljä erilaista värisarjaa: valkea, vihreä, punainen ja violetti.

Erilaisia värejä tarvitaan, koska niiden avulla kuvataan kirkkovuoteen liittyviä tunnelmia ja tapahtumia.

Vihreä on kirkon käytetyin väri, joka kuvaa kasvua, elämää ja toivoa sekä arjen kristillisyyttä.

Valkoinen on ilon, puhtauden, juhlan ja viattomuuden väri. Se on myös pyhien, autuaiden ja Jumalan väri. **Violetti** kuvaa katumusta ja parannusta. Se on myös ehtoollisen asettamisen väri. **Punai-**

nen on rakkauden, tulen ja veren väri. Se kertoo uskon tunnustamisesta.

"Aloittaessani tekstiilien suunnittelun menin ensin Paavalinkirkkoon ja tutustuin siihen. Halusin tehdä juuri tähän kirkkoon sopivat tekstiilit", kertoo Vaari työnsä alkuvaiheista.

Näin Vaari löysi tekstiileihin perusaiheet, joissa kaikissa neljässä värisarjassa toistuvat aiheet: helmi, simpukka ja portti. Helmi ja simpukka näkyvät muutenkin Paavalinkirkon sisustuksessa. Seinillä olevat lampetit eli valojen suojakuvut muodostuvat simpukasta ja sen sisällä olevasta helmestä. Sama aihe on myös alttarikaiteen korkokuvissa. Porttiin liittyvä ajatus tulee esille lehterin kaiteessa olevasta tekstistä. "Käykää hänen portteihinsa kiittäen".

Helena Vaari

(1963–) Hollola, tekstiilitaiteilija. Hänellä on ollut näyttelyjä ja hän on tehnyt runsaasti tekstiilejä julkisiin tiloihin ympäri Suomea. Vaari on yksi johtavista suomalaista kirkkotekstiilien suunnittelijoista. Hänen erikoisuutensa on, että hän myös toteuttaa suunnitelmansa työt itse. Vaarin kirkkotekstiilejä on mm. Hollolan Pyhän Marian kirkossa, Paavalinkirkossa, Hämeenkosken, Joutjärven, Padasjoen, Salpausselän ja Siuntion kirkoissa.

Lisäksi portteja on kirkon pihalla, eteisessä ja aikaisemmin myös alttarikaiteella.

"Katsoin myös alttarin yläpuolella katossa olevaa tähtiholvi maalausta ja kirkon vaikuttavaa holvikattoa. Ne antoivat virikkeitä työhön".

Helena Vaari antoi tekstiileille nimen "Evanke-liumin salaisuus".

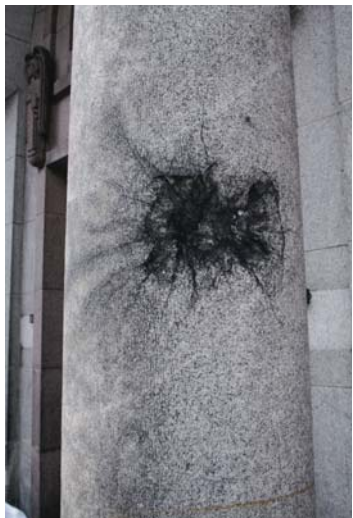
"Tekstiilit avaavat tätä salaisuutta. Simpukan sisällä oleva helmi on Jumalan sana, evankeliumi. Helmi kuin kallisarvoinen aarre, Jumalan sana".

Tekstiilit valmistuivat neljän vuoden aikana vuo-

sina 2002–2006. Materiaaleina ovat villa- ja silkikankaat sekä silkki-, puuvilla- ja viskoosilangat.

Niiden tekemiseen tarvittiin tuhansia työntuntejä, koska valmistamastapa oli erikoinen ja työläs niin sanottu aplikointitekniikka eli päälleompelu, "maalaaminen".

Helena Vaari istui ompelukoneen äärellä ja ompeli sadoista erivärisistä langoista päällekkäisiä kerroksia. Näin tekstiileistä tuli eläviä ja ne antavat kolmiulotteisen vaikutelman. Valaistuksen muuttuessa kirkossa tekstiilien tunnelma myös vaihtuu.

Kastemalja

Kastattaessaan lapsensa vanhemmat antavat pienelle parasta. Lapsi saa lahjan, pääsee osalliseksi jostakin, jota ihmisen on vaikea kuvata, Jumalan rakkaudesta ja armosta. Paavalin seurakunnassa suurin osa kasteista tapahtuu Paavalinkirkon kastemaljan äärellä. Kastemalja on kirkon etuosassa, kuorissa samassa linjassa saarnatuolin kanssa. Se on osa kirkon kiinteää sisustusta virsitaulun edessä, pienen alttariaidan takana.

Kastemaljan alusta on punagraniittia ja jalkaosa mustagraniittia. Maljan molemmilla sivuilla on yksinkertaistettu korkokuva. Siihen on kuvattu enkeli, hyvän ja suojan vertauskuva. Kivisen kastemaljan päälle on koverrettu syvennys, jossa on suurehko, hopeinen kastemalja. Gunnar Finne suunnitteli kastemaljan ja kiviveistämö Forsmanin taitavat kivenhakkaajat tekivät graniitista kivityöt ja enkelit.

Paavalinkirkossa on toinenkin kastepaikka. Kirkon entistämistyön yhteydessä rakennettiin seu-

rakuntasalisiipeen kastekappeli. Kastekappelin kasteeseen liittyvät alttaritekstiilit ja alttaritaulun suunnitteli taiteilija Helena Vaari.

Muut vertauskuvat

Paavalinkirkkoa on luonnehdittu pelkistetyksi, mutta siitä huolimatta kauniiksi ja puhuttelevaksi. Ehkä juuri koruttomuudesta johtuen kirkossa ja kirkkotilassa näkyvät vertauskuvat nousevat voimakkaammin esille.

Portti

Jo kirkkoon astuessaan tulija kohtaa ensimmäisen vertauskuvan, portin. Kirkon pääovi on ikään kuin portti, jota reunustaa kaksi pylvästä. Toisessa pylväessä on näkyvissä muisto sodan ajoilta, pommin sirpaleen tekemä iskeymä pilarin sivulla. Portista tullaan myös vieressä olevalle kirkkopihalle ja sieltä mennään holvin kautta sisälle kirkkoon tai

kirkkopihan läpi. Itse kirkossakin toistuu porttiaihe, kun kirkon parvekkeen kaiteella on maalattu teksti Raamatusta psalmien kirjasta *"käykään hänen portteihinsa kiittäen"*. Saarnatuolin yläosassa saarnapöydän edessä on seurakuntaan päin näkyvä liina. Siinäkin on porttiaihe, joka antaa vaikutelman siitä, että matka jatkuu portista kaukaisuuteen johonkin hyvään.

Kun kirkkoon tulija tarttuu ovenkahvaan, hänen käteensä koskettaa erilaisia koholla olevia kuvioita. Siinä on sydämen, ankkurin ja ristin kuvat. Kaikki nämä ovat vanhoja kristilliseen uskoon liittyviä vertauskuvia uskosta, toivosta ja rakkaudesta. Lisäksi kahvassa on enkelin kuva, suojeluksen ja varjeluksen vertauskuva.

Virsitaulu

Kirkossa virsitaulun yläpuolella on merkillinen kirjainyhdistelmä. Tarkemmin katsottuna merkki muodostuu kolmesta kirjaimesta. Vasemmalla on I, oikealla S ja keskellä H ja tämän päällä on risti. Nämä kolme kirjainta IHS ovat latinakielisten sanojen *Iesus Hominus Salvator* alkukirjaimet. Suomeksi käännettynä *Jeesus, ihmisten vapahtaja*.

Erilaisia ristejä

Monenlaisia ristiaiheita löytyy sekä kirkon sisä- että ulkopuolelta. Kirkossa on erilaisia muunnoksia yleisimmin käytetystä latinalaisesta ristikä ja kreikkalaisesta ristikä. Alttaripöydältä, jossa vieteään ehtoollista, löytyy vihkimäristin muunnos.

Urut Paavalinkirkossa

Tärkeä osa kirkollista elämää on urkumusiikki. Sen synnyttämistä varten tarvitaan urut. Paavalinkirkossa niitä on peräti kaksi. Suuret pääurut, joiden paikka on parvekkeella kirkon takaosassa sekä pienemmät, niin sanotut kuoriurut kirkon etuosassa oikealla sivustalla.

Molempien urkujen tarina on erikoinen. Aloite-taan pääuruista.

Pääurut

Jo heti kirkon valmistumisen jälkeen vuonna 1931 kirkkosaliin saatiin kuuluisan Kangasalan urku-tehtaan valmistamat 48-äänikertaiset urut, joissa erilaisia urkupillejä oli nelisentuhatta. Pienimmät olivat kooltaan vain kymmenen sentin mittaisia ja suurimmat neljämetrisiä.

Armas Maasalo, silloinen Helsingin lukkari- ja urkurikoulun johtaja, myös tunnettu säveltäjä, suunnitteli urkujen sointityylin eli disposition. Hän oli ihastunut ranskalaisiin romanttisiin urkuihin ja se vaikutti myös Paavalinkirkon urkujen sointiin.

Urkujen pillit tarvitsevat paljon tilaa ja Paavalin-kirkossa pillit sijoitettiin kahteen erilliseen kaap-piin urkulehterin vasempaan ja oikeaan nurkkaan. Kirkon takaosassa urkuparvella oleva päätyikkuna

jäi vapaaksi ja se laski kauniisti valoa kirkkoon va-laisten urkupillien rivistöjä.

Urkujen soinnin kannalta tämä oli ikävää, sil-lä sen ajan urkutekniikka oli monimutkaista. Urut olivat toimintarakenteeltaan pneumaattiset eli toi-mivat ilmaa kuljettavien putkien välityksellä. Soit-topöydän ja urkupillien välillä kulkivat ohuet lyijy-putket, joissa oli paineilmaa. Kun kanttori painoi soittopöydän kosketinta, putkessa oleva ilma avasi kyseessä olevan urkupillin kielen ja siitä tuli soini-ti. Tuo ilman kulkeminen putkissa vaati hetken ai-kaa ja ääni pillistä tuli viiveellä.

Koska varsinkin parven perälle sijoitetut urku-pillit olivat kaukana sormiosta, saattoi kestää tovin ennenkuin ääni pillistä tuli kuuluville.

Mutta näillä uruillakin selvittiin lähes kolme-kymmentä vuotta. Vuonna 1957 urkuihin tehtiin poikkeuksellisen laaja korjaus- ja muutostyö. Ur-kujen äänimaailmaa muutettiin. Tanskasta oli tul-lut Suomeen urkujen uudistusliike, joka ihanoi barokin ajan maailmaa. Urkujen äänikerrat raken-nettiin tälle uudelle pohjalle.

Jälkeenpäin jotkut urkuasiantuntijat totesivat, että asiassa epäonnistuttiin. Kun urkujen alkupe-räinen sointi oli voimakas, perussävelpainotteinen

ja leveä, uusi sointi oli puolestaan voimaton ja mi-täänsanomaton.

Pillienkin paikkaa muutettiin ja siirrettiin lä-hemmäksi soittopöytää. Samoin urkujen koneisto muutettiin sähköllä toimivaksi, sähköpneumaatti-seksi. Mutta näilläkin uruilla selvittiin aina viime vuosisadan loppuun asti.

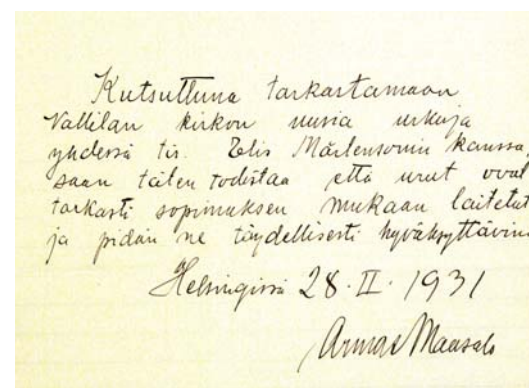
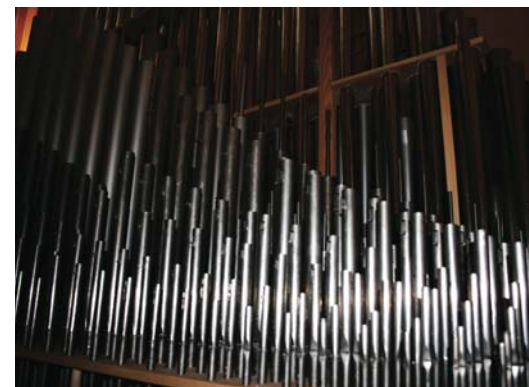
Kaikki purettiin

Koko urut, kaikki sen pillit, sormiot, koskettimet, ilmalaatikot, putket, jokainen sen yksittäinen osa purettiin ja varastoitui urkurakentamo Veikko Vir-tasen tiloihin. Alkoi urkujen ennalleen palautta-mistyö eli restaurointi ja rekonstruointi.

Taitavien urkurakentajien **Heikki Aution** ja **Ju-ha Virtasen** entisöintityön tavoitteena oli raken-taa urut, jotka kestäisivät seuraavat 100 vuotta.

Muun muassa vuoden 1931 uruista restauroitiin 27 äänikertaa, 16 ilmalaatikkoa, 4 paljetta ja urku-seinän eli fasadin sivukentät. Vuodelta 1957 pe-räisin oleva soittopöytä kunnostettiin, muotoiltiin uudelleen ja rakennettiin osittain uudelleen.

Puuttuvista äänikerroista 15 rekonstruointiin ja rakennettiin uudelleen. Puuttuvat kuusi ääniker-taa on saatu aikaisemmin puretuista uruista eri kir-

koista. Äänikertoja saatiin naapuriseurakunnasta Kalliosta, Johanneksen seurakunnasta Helsingistä ja kauempaa Hiittisiltä.

Urut koottiin uudelleen kirkon peruskorjauksen yhteydessä vuonna 2004–2005.

Pillirivistöt sijoitettiin soittopöydän välittömään läheisyyteen urkulehterille. Julkisivun muotoili ruotsalainen arkkitehti **Ulf Oldaeus**. Hänen ide-ansa oli, että julkisivussa näkyisivät urkujen kol-me vaihetta. Ensinnä vuodelta 1931 olevat alkupe-räiset sivukentät ja uudet alkuperäisestä kahdes-ta erillisestä kaapista muistuttavat kaaret. Toiseksi vuodelta 1957 urkujen sijoitus parvelle ja kolman-neksi vuodelta 2005 uusi moderni pillikenttä kes-kellä fasadia ja väritys.

Nykyisten urkujen äänitys perustuu vanhoihin säilyneisiin äänikertoihin ja se on tehty niiden eh-doilla, mutta samalla se on tietoisesti persoonalli-nen näkemys kangasalalaisesta 1930-luvun roman-tiikasta.

Kuoriurut

"Mikä lintu laulaa kirkossa?"

"Satakieli", vastaavat lapset.

Kaunis linnun liverryys täyttää Paavalinkirkon

holvit, kun kanttori esittelee kirkon alttarin lähellä olevia kuoriurkuja. Uruissa on monia ihmeellisyyskysymyksiä, kuten mahdollisuus soittaa linnun lauluja muistuttavia ääniä.

Urut ovat myös janoiset. Jotta lintujen laulu syntyisi, tarvitaan vettä. Ilma urkupilliin tulee pillin alaosaan, pillin keskivaiheilla on urkupilliin kieli ja sen päällä pillissä hiukan vettä. Ilman noustessa ylöspäin kieli värähtelee ja kulkee pillin päällä olevan veden läpi. Värähtely ja veden liike saavat aikaan satakielen laulua muistuttavan äänen, sävelen.

Kuoriuruilla voi soittaa muitakin erikoisia ääniä. Löytyy huilumaisia tai matalia rumpumaisia soitto-mahdollisuuksia. Yllättävästi niillä voi matkia erilaisia ihmisen ääniä. Taitava kanttori voi loihduttaa narsisevaa ihmisääntä tai huilumaisen kaunista lauluääntä muistuttavan äänimaailman.

Paavalinkirkko on "italofani". Se on saanut ulkoiseen tyyliinsä vaikutteita Italiasta. Myös sisälle uudistettuun kirkkoon haluttiin jotain välimerellistä. Siksi kuoriurkujen esikuvaksi otettiin pohjois-

italialaiset 1700-luvun Nacchini-urut. Urkujen äänikertavalikoima, sen soinnilliset ja rakenteelliset ratkaisut muistuttavat italialaista tapaa. Tämä näkyy esimerkiksi urkujen julkisivussa eli fasaadissa, joka on perinteinen ja sopii väritykseltään kirkon värimaailmaan.

Urut rakensi suomalainen urkurakentamo Martti Porthan vuonna 2005. Uruissa on 48 äänikertaa, pillejä noin kolmetuhatta. Valtaosa pilleistä on metallista, isoimmat ovat puusta.

Urkujen soinnin sanotaan olevan levollista ja laulavaa ja sen korkeat äänikerrat antavat sointiin loistoa ja kirkkautta. Tätä auttavat urkujen hienot tekniset ratkaisut. Pillien kielet soivat hyvin, pillien metallin lyijypitoisuus on ihanteellinen ja pilleihin tuleva ilmanpaine on tarpeeksi matala. Urkujen koneisto on yksikertainen ja mekaaninen. Yhteys rautapaukoin koskettimen ja pillin venttiiliin välillä on lyhyt ja mahdollisimman suora. Näin urkujen kosketus on erittäin kevyt ja herkkä. Urkupilli tuottaa ääneen samanaikaisesti koskettimen kosketuksen kanssa.

Kirkon käyttöönotto 1931

Paavalinkirkon vihkimisen iltajuhlissa 1.3.1931 rakennustoimikunnan puheenjohtaja rovasti S. Wilhelm Roos kertoi Paavalinkirkon rakentamisen historiasta. Puheessaan hän kiitteli rakennustöihin osallistuneita.

Kirkon suunnittelu arkkitehti Bertel Liljeqvist, apuna arkkitehdit Haakon Lindén, Gunnar Wuorio, Arne Helander ja taiteilija Antti Salmenlinna

Pääurakoitsija J.S. Nieminen & A.V. Lounas.

Johtava rakennusmestari
Toivo Kilpinen ja Juho Heikki Mäkelä

Suunnittelija, konstruktööri insinööri
P. Kyrenius, sähkötöissä insinööri T. Kranck

Perustus, sokkeli ja muut kivityöt:
I. Fagerström

Portaalireliefi ja kastemaljan hakkaus
Kiviveistäjä O.Y. Forsman

Julkisivutiilet Riihimäeltä H.G. Paloheimo Oy

Vesi- ja lämpöjohdot Vesijohtoliike P. Nieminen

Sähkötyöt Maansähkö Oy

Kirkonpenkit A.B.A. Kaukos Porvoosta

Saarnatuolikatokset ja alttarialta
A.B. Joh. Syrénin puusepäntehtä

Rakennuksen maalaustyö
Maalausliike A. Nieminen

Koristemaalaukset ja lasimaalaukset
taiteilija Antti Salmenlinna,
avustaja mm. taiteilija J. Grönnvall

Ristiinnaulitunkuva kuvanveistäjä E. Ilkka

Portaali, saarnatuolireliefi, kastemalja, enkelit
urkujen julkisivulla ja muu kuvanveistoksellinen koristelu Gunnar Finne

Kirkkokruunut, alttariveräjä, kynttilänjalat,
ehtoolliskalusto Oy Taito Ab

Numerotaulut Oy Kori Ab

Altтарin esivaatteet, messukaavut
Grete Skogester

Verhot ja huonekalupäälliset
Ab Hemflit-Kotiahkeruus Oy

Nykyään Paavalinkirkko on
suojeltu kirkkorakennus